

Fórizs Sándor
A Magyar Királyi Határrendőrség, az első rendészeti jellegű
határőrizeti szerv

Bevezetés

A Magyar Királyi Határrendőrség megalakulásának 110. évfordulója alkalmából megrendezett konferenciánknak nagy jelentőséget tulajdonítok. A korábbi határőrség mindig fontosnak tartotta szakmatörténete és tevékenysége elméletének kutatását. Bár a szervezet már megszűnt, határrendészet vonatkozásában a lendület nem múlt el. A Magyar Királyi Határrendőrséget méltán tarthatjuk egyik elődünknek, még abban az esetben is, ha nem működött csak mintegy tizenkét évet. Ebből az időszakból négy évet az első világháború töltött ki, ami már nem tette lehetővé a normális békeidőszaki munkát. Ennek ellenére megfelelő tanulságokat vonhatunk le és sok érdekes, az akkori technológiai szintre és közigazgatási sajátosságokra visszavezethető sajátosságot találhatunk. A témának, a határrendőrségnek, meglepően nagy és színvonalas irodalma létezik. Az általam igénybevett legfontosabb publikációkat a felhasznált irodalom jegyzékében tüntetem fel. Látszólag nehéz dolog ezen a területen újat mondani. Szervezeti és feladatrendszer vonatkozásban már részletesen feldolgozták a határrendőrséget. Az akkori irányítás néhány sajátosságát és egyes napi kérdések rendezésének módját szeretném írásomban a Tisztelt Olvasónak bemutatni. Szerencsénkre rendelkezünk néhány, abban az időben kiadott kézikönyvvel. Ezek egyikének feldolgozása képezi tanulmányom gerincét. Emellett nem érdektelen vizsgálni a határrendőrség megalakításakor, majd az azt követően kialakult nemzetközi helyzetet. Bár az akkori szervezetet körkörösén, a régi Magyarország teljes határán kiépítették, fő célja mégis két meghatározóan fontos szomszédos állam határszakaszán, Szerbiával és Romániával közös érintkezési vonalon a határőrizet és a határforgalom ellenőrzése volt. Kis „csúsztatással” mondhatnánk, hogy a körülmények hasonlítottak a mai schengeni viszonyokra. Ez a két irány külső, míg a többi a belső határra emlékeztet. Sajnos ezzel a két országgal gyorsan romlottak a kapcsolatok. A későbbiekben mindkét ország háborús ellenfelünk lett. El kell ismernünk a korabeli törvényalkotás és szervezetalapítás gyorsaságát, alaposságát. A határrendőrségi törvény vitája 1902-ben kezdődött és a jogszabály 1903-ban került elfogadásra a szervezet 1906. januári működési indításával. A dátumokból láthatjuk, a történelem nem hagyott hosszú kifutási időt elődünknek.

1. A határrendőrség megalakulásának körülményei

1.1. Külpolitikai viszonyok

Az 1903. évi VIII. törvénycikk a határrendőrségről olyan időben lett elfogadva, amikor még senki sem számított a hamarosan bekövetkező első nagy világháborúra. Rendkívül érdekes, az európai országok kortárs politikai vezetései, kormányai nem voltak képesek érzékelni a kontinens szintjén növekvő feszültség valós mértékét. A következő években egy sor válságóc alakul ki, háborúk zajlanak, mégsem merül fel a gondolat, hogy az egész folyamat egyszer összesűrűsödik és általános katonai konfrontációba torkollik. CHRISTOPHER CLARK könyve²³ hétszáz oldalon mutatja be a folyamatot, elemzi még a magyar- szerb kapcsolatokat is. Érdekes elolvasni és elgondolkozni, mi az, ami egy ilyen helyzetben előre érzékelhető és mi az, ami nem. Talán az emberiségnek abban az időben még nem volt elég tapasztalata, nem volt még soha világháború, így annak gondolata sem merült fel. Bizonyos, ha az ország vezetése érzékeli és komolyan veszi a korai jelenségeket, másképpen szervezi meg a határrendőrséget, vagy egyáltalán létre sem hozza.

„1903. június 11-én, nem sokkal hajnali két óra után a szerb hadsereg huszonnyolc tisztje megközelítette a belgrádi királyi palota főbejáratát, s rövid tűzharc után lefegyverezték és letartóztatták az épület előtt strázsáló őröket.”²⁴ A királyi lakosztály nehéz tölgyfa ajtaját dinamittal robbantották fel és hosszas hajsza után elfogták s meggyilkolták a királyi párt. ALEXANDER király és DRAGA királyné holttestét az ablakon dobták ki. A királyné két testvérét egy rendőr örszobán szúrták le elfogásukat követően. Az OBRENOVIC dinasztia nem létezett többé és alapvetően meg fog változni Szerbia történelme. Ezzel tulajdonképpen a Magyar Királyi Határrendőrség története is rövid pályafutású lesz, pedig még el sem kezdődött, hiszen ebben az évben fogadták el az alapításáról szóló törvényt. A trónt az akkor még svájci száműzetésben élő KARADORDEVIC PÉTER vette át. Felgyorsult Ausztria-Magyarország és Szerbia eltávolodása egymástól. Az összefüggéseket jól szemlélteti egy személy pályafutása. A királyi palota elleni támadás vezetői között volt és súlyosan megsebesült DRAGUTIN DIMITRIJEVIC hadnagy. Őt társai magas termete miatt az egyiptomi bikaistenről Ápisz-nak hívták. 1914 júliusában majd ő lesz a szerb titkosszolgálat vezetője és egyesek szerint fontos szerepet játszott az osztrák trónörökös meggyilkolásában. Annyi bizonyos, Bosznia anektálását követően nagyon megromlott hazánk kapcsolata a szomszédos országgal. FERENC JÓZSEF császár 1908. október 8-án jelentette be az annexiót. Háborús válság alakult ki. A Monarchia csapatokat küldött az államhatárra és végül nemzetközi nyomással

²³ Christopher Clark: Alvajárók. Hogyan menetelt Európa 1914-ben a háború felé. Park Könyvkiadó, 2012. ISBN 978-963-075-5.

²⁴ Christopher Ibid. p. 21.

kényszerítették szomszédunkat az események elfogadására. A körülmények már a kezdetekben sem kedveztek egy polgári jellegű rendészeti szerv tevékenységének. Majd lezajlott az első (1912. október) és második (1913. június) Balkán- háború, melyek megerősítették Szerbia pozícióit, bár nem annyira, amennyire azt a szerb kormány szeretne volna. Az Osztrák Magyar Monarchia sikeresen megakadályozta, hogy szomszédunk kijusson az Adriára és ott tengeri kikötőt szerezzen és ez által mezőgazdasági termékeit saját kikötőből szállíthassa nyugat-európai országokba. Továbbra is kénytelen volt a magyarországi vagy a Szalonikibe vezető vasútvonalakat használni, vagyis rá volt szorulva a külföld jóindulatára.

A magyar-szerb vámháború tovább súlyosbította a helyzetet. „A Szerb Királyság és Bécs viszonya már az annexiók krízist megelőzően is feszültségektől volt terhes. 1906-ban kirobbant a vámháború a Monarchia és Szerbia között, amelynek minden józan számítás szerint Szerbia vereségével kellett volna végződnie (Szerbia belefullad saját zsirjába, remélték a Monarchia fővárosaiban). Ehelyett megerősödve, gazdaságilag jelentős mértékben függetlenedve került ki belőle 1911-ben, bár ez a függetlenség elég törékeny volt, lévén nem volt neki tengeri kijárata. Éppen ezért, a vámháborút követően még inkább megerősödött Belgrádban az a felismerés, hogy Szerbiának szüksége van biztos útvonalakra kiviteléhez, vagyis kijáratra a tengerhez.”²⁵ A vámháborút az osztrák-magyar hatóságok kezdték azzal a céllal, hogy Szerbiát gazdasági nehézségek támasztása útján politikai tárgyalásokra és engedményekre kényszerítsék. Lényegében megtiltották a kereskedelmi és banki tevékenységet, pénzügyi befektetéseket Szerbiában. Szomszédunknak viszont sikerült mezőgazdasági termékeit Franciaországban és Olaszországban eladnia és cserébe a szükséges iparcikkeket, fegyvereket megvennie. Az ottani pénzintézetek azonnal benyomultak az üressé vált területekre. Növekedett Szerbia nyugati irányú elkötelezettsége és erősödött gazdasága.

A távolabbi politika sem volt bizalomépítő.²⁶ Lezajlott az első (1905) és második (1911) marokkói válság, az orosz-japán háború (1904-1905). Összességében ezekkel az eseményekkel kapcsolatban elmondhatjuk, a külső, nemzetközi körülmények nem voltak kedvezőek egy polgári jellegű határrendész szervezet alapítására. Annak, hogy ez mégis megtörtént alapvetően belső, magyarországi, az államreformmal összefüggő okai voltak. Másrésztől joggal feltételezhetjük, hogy a kortárs politikai vezetés nem ismerte fel a külső politikai változások teljes mértékét. Az 1903-1914 közötti feszültség növekedést részben azért

---

²⁵ Hornyák Árpád: Szerbia külpolitikája a századfordulón és a világháború előestéjén. múlt-kor. 2005.05.30. szám.http://mult-kor.hu/20050530_szerbia_kulpolitikaja_a_szazadfordulon_es_a_vilaghaboru_eloestejen, [2016.06.30.]

²⁶ Bizonyos mértékig hasonlóan napjainkhoz, akkor és most egyaránt a rövidtávú érdekek diktáltak, a stratégiai gondolkodás szinte unikum. Lásd: Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetősége – Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2015.

lereagálták. Az eredeti határrendőrség a zöldhatár őrizetért is felelős volt. Az itt szolgálókat teljesítő járőreit karabéllyal szerelték fel. 1912-ben a határ őrizetét a terepen a határrendőrség vette át. Feltételezésem szerint ez az intézkedés már tükrözte a feszültség növekedésének felismerését.

1.2. A belpolitika

A határrendőrség megalapításának belső körülményeit már több szerző is tárgyalta. SALLAI JÁNOS²⁷ ezzel kapcsolatban bemutatja az első „Határrendészeti kézikönyv”-et, mely 1907-ben került kiadásra, mint a szervezet egyik induló szabályozása. Magyarország a XX. század elején jelentős belső problémákkal szembesült. A feudális nagybirtokrendszer fennmaradása és a politikai hatalom ezen birtokos réteg kezében összpontosulása, a föld nélküli lakosság szegénysége kivándorlási hullámot gerjesztett. Rendezetlenek voltak a nemzetiségi kérdések. Az ugyanekkorra lezajlott jelentős ipari fejlődés, vasútépítés, a közlekedés és külföldre irányuló utazás, a nemzetközi kereskedelem fellendülését hozta magával. Az 1903-as évben a kormány és a parlament mintha az összes problémát egy időben kívánta volna megoldani, futva fogadták el a kapcsolódó törvényeket.” 1903-ban ugyanis hat törvényt fogadtak el, amelyek a rendészethez kapcsolódtak. Erre a magyar parlamentben azóta sem volt példa. Ezek a törvények a következők:

- 1903. évi IV. törvénycikk a kivándorlásról,
- 1903. évi V. törvénycikk külföldieknek a magyar korona országai területén való lakhatásáról,
- 1903. évi VI. törvénycikk az útlevelügyről,
- 1903. évi VII. törvénycikk három új csendőrkerület felállításáról,
- 1903. évi VIII. törvénycikk a határrendőrségről,
- 1903. évi IX. törvénycikk a Magyarország és Ausztria között Szepes vármegye és Gácsország szélén az úgynevezett Halastó körüli területen, az országos határvonalnak megállapítása iránt az 1897. évi II. tc. értelmében alakított választott bíróság által hozott ítélet becikkelyezése tárgyában.”²⁸

A ténylegesen is működő második magyar állami rendőrség, a határrendőrség felállításáról, az 1903. évi VIII. törvénycikk rendelkezett. Az 1902 őszén született törvényjavaslatot, a bizottságok támogató jelentését követően, a képviselőház egyhangúlag elfogadta. A március 11-ei szentesítés után, a törvény kihirdetésére 1903. március 14-én került sor. Hatályba

---

²⁷ Sallai János: A határrendészet első kézikönyve. A modernkori magyar határrendészet százöt évé, Szerkesztette: Gaál Gyula Hautzinger Zoltán, kiadta a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata, 2013., ISBN: 978-963-08-6212-7.

²⁸ Sallai Ibid. p. 61.

léptetéséről, az 1905. december 9-én hozott minisztertanácsi határozat értelmében, az 5692/1905. (XII.29.) M.E. számú rendelet döntött. E szerint, a törvénycikk 1906. január 15-én lépett hatályba, azaz ekkor kezdték meg szolgálatukat a testület tagjai. A végrehajtásra, a belügyminiszter 91000/1905. (XII.29.) B.M. szám alatt, körrendeletet adott ki, melynek mellékletét képezte az ugyan-e tárgyú 117 szakaszból álló utasítás, az 1908. évi 104800. B.M. számú rendelettel kiadott szolgálati utasítás.

2. A zsebkönyv

A „Határrendőrségi Zsebkönyv 1910, II. évfolyam” című anyag megtalálható az Országgyűlési Könyvtárban. Ugyanazon a könyvtári nyilvántartási számon szerepel a következő zsebkönyv is némileg más megnevezéssel, (Határrendőrség Zsebkönyve, 1911). Sajnos az első évfolyam meglétére nincs utalás, pedig mint a működésre vonatkozó első okmány igen értékes lenne. Tulajdonképpen egy vezetési dokumentumról van szó bár a „Zsebkönyv” megnevezés miatt ezt eredetileg nem feltételeztem. Mint irányítási okmány a jelentőségét csak a kor technológiai viszonyai mérlegelése után érthetjük meg igazán. Szerkezete az alábbi:

- Elől egy naptárral kezdődik.
- 27. old., Törvénykezési szünnapok ismertetése.
- 28. old. Betűrendes névmutató, a névnapok.
- 35. old. „A felséges uralkodóház.” Bemutatja az uralkodói családot, gyerekek, testvérek.
- 38. old. A kormány bemutatása. Minisztériumok. Belügyminisztérium a főosztályokkal, neveikkel.
- 46. old. „A m. kir. határrendőrség tisztviselőinek rangsorozata.”
- 64. old. „A m.kir. határrendőrség személyzetének beosztása.”
- 83. old. „A határrendőrség hatósági területébe bevont városok, járások, nagyközségek, körjegyzőségek és kisközségek.”
- 111. old. „A m. kir. csendőrség elhelyezése.” 8 csendőrkerületet ismertet településenként.
- 128. old. „Katonai parancsnokságok elhelyezése.” Ezredenként adja meg az állomáshelyeket.
- 138. old. „Fő- és székvárosi m. kir. államrendőrség.” Követségek, konzulátusok Magyarországon, osztrák- magyar külképviseletek külföldön.
- 150. old. „A határrendőrség tisztviselői létszámába való pályázat feltételei.”

- 159. old. „Határrendőrök felvételére vonatkozó szabályok. (Kivonat a 128000/1906 B.M. rendelettel kiadott „Szolgálati szabályzatból)”
- 166. old. Lakbérbeosztás.
- 168. old. „Idegen ércpénzek”. Táblázatok. Egy font sterling 24 korona. Törökországból egy piaszter 21 korona.
- 170. old. Posta és táviratdíjak. Bélyeg illetékek.
- 173. old. „Vadászati és halászati tilalmi időszakok.”
- 174. old. „1908. év december hó 1-től kiadott fontosabb B.M. rendeletek gyűjteménye” összesen 76 db. dokumentumot tartalmaz a 294. oldalig.

A tartalom már jelzi a vezetési okmány jelleget. Nyilvánvalóan ügyes megoldás az internetet megelőző korban, hogy a vezetők rendelkezésére álló kézikönyvbe évenként bedolgozták a kiadott BM rendeleteket és módosításokat. Leírásra került az illetékességi terület, a minisztérium és maga a határrendőrségi szervezet, az együttműködők. Ismertetik az állományba kerülés feltételeit. Érdekesség, hogy a kis létszámú szervezet munkatársait név szerint tartalmazza. Ebben az időben a kapcsolattartás eszköze a levelezés. Sürgős esetekben a postai távirat. Ebből kifolyólag a távirati és csomagdíjakat, költségeket részletesen taglalják. A külföldi fém pénzek átszámítását az államhatáron beszedendő illetékek miatt szerepeltetik. A határrendőrség a nemzetközi vasúti és folyami átkelőhelyeken tevékenykedik. A hajókkal és vonatokkal kiutaztak a túloldalra, majd az ellenjárművel visszatértek. Mindehhez a tevékenységhez szükség volt a valuták pontos elszámolására, átváltására. Egyébként a BM. rendeletek nagyobbik része gazdálkodási, pénzkezelési problémákkal foglalkozik. A kézikönyv tartalmaz egy olyan részt, amelyben a minisztériumnak felküldött közérdeklődésre számító kérdések és az azokra adott válaszok szerepelnek, nyilvánvalóan képzési céllal. Néhány példa:

- A helyi vezető levelében kérdezi, mi a megítélése annak, hogy beosztottja Belgrádban intézkedett és ebből problémák adódtak? Válasz: a hajón a folyami úton a szerb fővárosig mienk az intézkedés joga, a kikötést követően a szerb hatóságé.
- Másik kérdés, a Monarchia állampolgárának kell-e tekinteni a Bosznia-Hercegovina polgárát. Ekkor a válasz még nemleges.
- Kérdések és kérelmek merülnek fel, hogy a járőrök Romániából és Szerbiából milyen élelmiszert és mekkora mennyiségben hozhatnak be magukkal. Nyilvánvalóan a kinti alacsonyabb árak csábítóak voltak. A válaszok szabályozzák, hogy csak saját szükségletre lehet vásárolni.

Néhány érdekes sajátosság:

- Az állomány fegyverzete vasúton, hajón forgópisztolyból állt. A löszert a kirendeltség vezető kezelte és adta ki szolgálatba. A forgópisztolyokat hamarosan lecserélték ismétlő pisztolyra. Az úgynevezett őrségek állománya a zöldhatárt őrizte (1912-ig). Az ő fegyverzetük karabély volt. A pisztolyt áthelyezéskor nem vitték magukkal, az ismétlő karabélyt és egyéb felszerelést (szurony, járőrtáska, derékszíj, puskaszíj) igen. Az állomásokon, kikötőkben az altisztek kardot viseltek.
- Az állomány jelentős anyagi támogatást kapott különböző pótlékok formájában. Fizették a szolgálati érdekű utazásokat, költözést, ruhavásárlást. Az alacsonyabb beosztásúak orvosi ellátását az állam állta. Ebben az időben még a vasút is csak részlegesen volt kiépítve, gépkocsi szinte egyáltalán nem létezett. Szabályozták lovas kocsik bérlésének összegét költözködés és szolgálati út esetére, kilométerre és a csomagok súlyára. Az egységes értelmezés céljából külön kérték a tiszt urakat, hogy a velük utazó cselédek költségeit a BM terhére ne számolják el. Ebből a mondatból következtetni lehet a vezető réteg viszonylag magas életszínvonalára.
- Már ebben az időben folyt „ujjnyomatvétel” az országos bűnügyi szolgálat céljaira.
- A szervezet nyomozó hatóságként is tevékenykedett. Az úgynevezett „bűnvádi nyomozás” a 76,338/1909. sz. B.M. körrendelet kivándorlási törvénybe ütköző eseteire; uzsorára; külföldi borbélyba, vagy külföldre kerítésre vonatkozott. Az a kirendeltség folytatta le ahol a hajón vagy vasútállomáson történt a cselekmény és ahol csak határrendőrség működött.
- A viszonylagosan kis létszámú szervezetet a Belügyminisztériumból 14 fő irányította. A határrendőrségi ügyeket a Belügyminisztérium Rendőri Főosztályának Államrendőrségi és Közbiztonsági Alosztálya intézte. 1913-ban a miniszter közvetlen rendelkezése alatt megnevezésre, létrehozásra került a határrendőr-főnökség, melyet a következő év április 1-jén megszüntettek, és egyidejűleg megszervezték a Rendőri Főosztályon belül, az V/c. Határrendőrségi Alosztályt. A gyors ide-oda szervezés láttán óhatatlanul felmerül a gondolat, mennyire játszott szerepet a változtatásokban a nemzetközi feszültség növekedése.

Záró gondolatok

Az 1919. október 1-jén keltezett, a rendőrség államosításáról szóló 5047/1919. M. E. számú rendelettel megszűnt a Magyar Királyi Határrendőrség. Beleolvadt a létrehozott egységes

rendőrségbe. Vitathatatlanul egy modern polgári rendészeti szervnek szánták az 1903-as törvényben. Ezt tükrözi szervezete, feladatrendszere és fegyverzete is. Meghaladta kora általános és közigazgatási színvonalát és az akkori magyarországi viszonyokat. Létrejött a szememben kuriózumnak számít. Valószínűleg hosszú és eredményes tevékenység várt volna rá, amennyiben a külpolitika, az első világháború és Magyarország háborús tragédiája nem következik be. Maga a létrehozását indokoló társadalmi igény, a távolsági személyforgalom ellenőrzése viszont nem tűnt el és így újra meg újra megjelentek hazánkban azok a szervezetek melyek ennek a követelménynek eleget tudtak tenni. Az államhatárhoz kapcsolódó két nagy feladatrendszert, a zöldhatár őrizését és a forgalom ellenőrzést hol egy, hol pedig több egymással párhuzamosan funkcionáló szervezet látta/látja el. 1945-ben ismét megszervezésre került a határrendőrség a belügyminiszter 145.389/1945.(IV.12) számú rendelete alapján. A testületet a kormány, 1950. január elsejétől beolvasztotta az Államvédelmi Hatóságba bekerült határőrségbe, majd a határőrség ismételen önálló szervezetté vált a Belügyminisztérium alárendeltségében. 2007-től a feladatrendszer ellátása visszakerült a rendőrséghez.

Felhasznált irodalom

- Határrendőrségi Zsebkönyv 1910, II. évfolyam, Országgyűlési Könyvtár nyilvántartási száma: 412-417, a Magyar Királyi Állami Határrendőrség Zsebkönyve, összeállította Kürthy Sándor, II. évfolyam. 1910., Budapest 1909. Ádám Herman Könyvnyomdája.
- Határrendőrség Zsebkönyve, 1911, az Országgyűlési Könyvtár nyilvántartási száma: 412-417. (az előző anyaggal azonos könyvtári nyilvántartási számon, de külön kötet).
- Határrendészet Kézikönyve. Szerk: Pavlik Ferenc, Laky Imre, Pátria Irod. Váll. és Nyomda, Budapest 1907. Magántulajdonban.
- Christopher Clark: Alvajárók. Hogyan menetelt Európa 1914-ben a háború felé. Park Könyvkiadó, 2012. ISBN 978-963-075-5.
- Parádi József: A Magyar Királyság határrendőrsége. http://epa.oszk.hu/02100/02176/00007/pdf/RTF_21_101-116.pdf, [2016.06.30.]
- A modernkori magyar határrendészet száztiz éve. Szerk.: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán, kiadta a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata, 2013., ISBN: 978-963-08-6212-7, <http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/konyvjelzo/Amkorimrhr.pdf>. [2016.06.30.]
- Fiumei rendőrség. https://hu.wikipedia.org/wiki/Fiumei_rend%C5%91rs%C3%A9g, [2016.06.30.]

- Határrendőrség- Wikipédia.
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hat%C3%A1rrend%C5%91rs%C3%A9g>, [2016.06.30.]
- Parádi József: A dualizmuskori magyar rendvédelem és határőrizet. A Magyar Királyi Határrendőrség. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Gáspár László: A Magyar Állami Határrendőrség helye, szerepe a magyar határőrizet fejlődéstörténetében. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Zeidler Sándor: A Magyar Királyi Határrendőrség egyenruhái és rangrendszere. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Nagy György: Határforgalom ellenőrzés a Magyar Királyság dualizmuskori államhatárain. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Hautzinger Zoltán: A Határrendőrség helye, szerepe a rendvédelmi szférában alkotmányjogi szempontból. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Bencsik Péter: A Magyar Királyság útlevelei, kishatárforgalmi úti okmányai a dualizmus időszakában. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Suba János: A magyar-román határ pontosítása a dualizmus idején. Határrendészeti Tanulmányok, III. évfolyam 1. szám, 2006/1 Különszám. ISSN: 1786-2345, 2006.
- Nagy György: A Magyar Királyi Határrendőrség felállításának okai, máig ható jelentősége. A modernkori magyar határrendészet százöt év. Szerk.: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán, kiadta a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata, 2013., ISBN: 978-963-08-6212-7.
- Parádi József: A dualizmuskori Magyar Királyság határrendőrsége. A modernkori magyar határrendészet százöt év. Szerk.: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán, kiadta a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata, 2013., ISBN: 978-963-08-6212-7.
- Sallai János: A határrendészet első kézikönyve. A modernkori magyar határrendészet százöt év. Szerk.: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán, kiadta a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata, 2013., ISBN: 978-963-08-6212-7.

- Parádi József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. Belügyi Szemle 1982 10. sz. pp. 44-51.
- Parádi József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve, a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. Hadtörténelmi közlemények 1986. 3. sz. pp. 541-570.
- Vámháború Szerbiával. <http://www.husadikszazad.hu/1906-januar/gazdasag/vamhaboru-szerbiaval>, [2016.06.30.]
- Hornyák Árpád: Szerbia külpolitikája a századfordulón és a világháború előestéjén. Múlt-kor. 2005. május 30. szám. http://mult-kor.hu/20050530_szerbia_kulpolitikaja_a_szazadfordulon_es_a_vilaghaboru_eloestejen, [2016.06.30.]